

Koralsången 1938.

Det av *Koralbokskommittén* utgivna förslaget till *Koraler* jämte melodihänvisningar till de nya texterna i den svenska psalmboken, som av Konungen gillades och stadfästes år 1937, har väl först detta år kommit till användning och prövats. I de flesta församlingar i vårt land infördes den nya psalmboken Fastlagssöndag 1938, och därmed kom också den nya koralboken till användning. Ännu har kommittén icke slutfört sitt arbete med revidering av koralboken i dess helhet, och därför kan här icke lämnas någon utförlig redogörelse angående detta arbete. Av de 44 nya koralerna i förslaget äro 18 nykomponerade och 26 hämtade från svenskt och utländskt koralförråd. Dessa nya melodier hava mottagits med mycket blandade omdömen. Enligt de uttalanden, som gjorts av enskilda och föreningar, har väl knappast någon av de nya melodierna gått fri från kritik. I koralboksfrågan kämpa två riktlinjer inom svenska kyrkan, en med stränga krav på ren koralstil och en, som framförallt vill lämna plats åt väckelsetidens sånger. — Koralbokskommittén har försökt att taga hänsyn till båda riktningarna och har följt mottot: »Kyrkosången skall vara enkel, livfull och folklig utan att därför eftersätta berättigade krav på värdighet och stil.» Vid Skara stifts K.S.V:s 50-års jubileum i höstas framhöll Biskop Aulén i sitt föredrag om det pågående koralboksarbetet, att kommittén dock ställer sig ganska självständig gent emot de s.k. sångmelodierna och anser, att dessa kunna omarbetas lika väl som våra gamla koraler under tidernas lopp ändrats både melodiskt och rytmiskt. Så hava b-melodierna till 128 och 302 omarbetats så att a-formen icke längre behövs. Några melodier i 1937 års förslag hava utbytts mot bättre. Ur den gamla koralboken hava några osångbara melodier utgallrats och ersatts med dels äldre kända melodier, dels nykomponerade. S.k. överbelastade koraler hava i en del fall erhållit ersättning med nya melodier. Angående rytmen och harmoniseringen har man i den nya koralboken i stort sett följt 1921 års koralbok. Några 3-taktskoraler, såsom 67 och 138, ha utjämnats. Ps. 24, »Allena Gud i himmelrik», har omrytmiserats. Få psalmer ha erhållit blandad takt. Den fyrstämmiga harmoniseringen med not för not är förhärskande. Kyrkotonarterna äro så stiltroget som möjligt behandlade. Gregorianska melodier ha behandlats efter dess principer. En mängd önskemål och förslag angående den nya koralboken hava insänts till kommittén från de flesta Organist- och Kantorsföreningarna, från K.S.V.-kretsar, och många andra. Ett helt förslag till koralbok har utgivits av rektor J. Lind. Önskemålen och förslagen voro mycket olika, och här kan icke göras något sammandrag. Det mest vänstergående av alla förslag är ett uttalande av Tunaläns — Sevede kontrakts präster, som yrka: 1) att väckelsetidens psalmer skola sjungas på de ursprungliga melodierna, 2) att andra nyförvärv, som en gång ägt egna melo-

dier, skola behålla dessa, 3) att de nydiktade psalmerna måtte för- ses med melodier i dur-tonart, ty »kyrkan är intet klagoinstitut», 4) att strängt kyrkomusikaliska synpunkter icke måtte tillämpas på församlingssången. I fullkomlig motsats står det yttrande, som av- gavs från Lunds stifts Organist- och Kantorsförening. Nyss har en inläga ingivits direkt till ecklesiastikministern, underskriven av musikdirektör E. Erling med ogillande av koralbokskommitténs arbete.

I enlighet med ett uppdrag, utfärdat av ordförandena i de 3 olika kyrkosångsorganisationerna, har på många ställen i vårt land hål- lits psalm- och koralstunder med församlingarna i samband med den nya psalmbokens införande. Dessa ha dock i allmänhet icke fortsatt, beroende på ovissheten om den nya koralbokens utse- ende. Men så fort denna blir stadfäst, måste koralövningarna be- drivas målmedvetet både i skola, vid konfirmationsundervisning, i ungdomskretsar, vid ungdomsmöten, i kyrkokörer och med för- samlingen. Kunde dessutom genom radio anordnas instruktiva föredrag och övningar, så att det svenska folket finge intresse för att inlära den nya koralboken, vore mycket vunnet. Vid 1938 års sammanträde med Centralkommittén beslöts att hos Diakoni- styrelsen begära tillsättandet av en s. k. »vandringklockare», som skulle arbeta för koralsången i Sverige. En lämplig person skulle säkerligen utträta mycket, särskilt om hans arbete understöddes av stiftsadjunkterna. Koralsången bör för närvarande stå i första rummet på K.S.V:s arbetsordning.

I *Tidskriften för Kyrkomusik och Svenskt Gudstjänstliv* ha stått flera artiklar om koralboksfrågan: *H. Wemans* Inför en ny koralbok, *A. Runbäcks* kritik av 1937-års koralboksförslag, *A. Adells* Uppsats om koralmelodiernas antal och *A. Mobergs* före- drag om Våra äldre koralers rytmiska utgestaltung, (som hölls i samband med kyrkosångsmötet i Västerås år 1936).

I *Kyrkosångsförbundet* fanns i 2:dra numret en artikel av *Bi- skop Aulén* om Den nya psalmboken och koralarbetet. I samma nummer fanns ock en artikel betecknad: »Kolportören i korkåpa», där *Albert Runbäck* och *R. Blennow* vända sig mot en av *Biskop Tor André* i Sv. Dagbladet skriven uppsats om De nya koralerna.

I tidningen *Vår Sång* har *Johannes Norrby* skrivit en mycket god och tankvärd uppsats om psalmsången i kyrkan, där han till sist framhåller, att en kristen församling skall sjunga psalmernas ord med hjärtat, om koralerna skola bliva något mer än en lju- dande malm och en klingande cymbal.

På framställning av Allm. Svenska Prästföreningen har å Dia- konistytrelsens förlag utgivits en av *Arnold Werner* utarbetad upplysande och orienterande framställning av *1937 års psalmbok*, som säkerligen varit till god hjälp vid de psalm- och koralaftnar, som anordnats under året.

En utmärkt bok om *Den nya psalmboken* har utgivits av kyrko- herde *Sam. Gabrielsson*.

Prosten *Gunnar Ekström* har i distribution också utgivit en bok om *Den nya psalmboken*, ett försvar och en lovsång, tillkommen med anledning av S. Gabrielssons prästmötesavhandling.

I *Paul Nilssons* bok *Klerker, Sångare och Knektar* finnes en avdelning, som behandlar Psalmboksfrågan, där han går till rätta med de många psalmbokskommittéerna sedan år 1908.

Kyrkoherde *Knut Peters* har å Gleerups förlag utgivit en ny upplaga av *Psalmvallslista* för högmässa med hänsyn till den nya psalmboken. I den har icke upptagits så många av de nya psalmerna, beroende på, att dessa i allmänhet icke äro gudstjänstpsalmer. Ett bihang upptager förslag till psalmer vid kyrkliga handlingar m. m., mycket välkommet för prästerna. —

I Tidskriften har under året varit införd *Kyrkokalender*, upptagande psalmer vid högmässa, aftonsång, helgmålsbön och veckans dagliga andakter samt för de senare också förslag till texter.

Kyrkoherde *A. Adell* har å Gleerups förlag utgivit *Nyckel till 1937 års psalmbok* och dess koralmelodier, en så gott som outhärlig hjälpreda att snabbt finna sig till rätta i psalmbok och koralbok. Den upptager också alla de förändringar, som gjorts i 1819 års psalmbokstexter.

I detta sammanhang kan nämnas den på uppdrag av K.S.V. och K.S.F. av *Lindhagen, Peters* och *W. Ahlén* utgivna *psalmlistan för folkskolan*, som man skulle önska, att lärarna ville pröva och använda.

Under året har av *Adell* och *Peters* å Gleerups förlag utgivits fortsättning på Evangelisk Tidegård, först *Antifonale till Tideböner för ungdom*, pris 2:— kr. (Texthäfte till samma 35 öre), därefter *Antifonale till Kyrkoårets aftonböner* och till sist Stycken ur psaltaren jämte lovsånger och böner, ordnade för högtidlighållande av *Kyrkmässa*, Kyrkoherdeinstallation, Kyrkodagar och Konvent samt Ungdoms- och Konfirmanddagar.

Huvudfrågan vid höstens kyrkomöte var ärkebiskopens förslag till ny *Handbok för svenska kyrkan*. Därmed beröres också koral-sången, framförallt den gregorianska eller liturgiska sången. Genom antagande av *introitus* för alla högtidsdagar under kyrkoåret samt det stora *Laudamus* har sången vid högmässan betydligt ökat, och här har kyrkokören fått en särskild uppgift på sin lott, som den måste förvalta med allvar, om dessa stycken skola komma till sin rätt och förhöja gudstjänstens högtidlighet. Likaså har antagits en *ordning för julotta* med rik liturgi och eventuellt utförande av *Te Deum*, som fordrar en välövad kyrkokör. Ottesång och Aftonsång hava berikats med *Benedicamus*. Dessutom har Kyrkomötet beslutat att i Handboken skall intagas ordning för *matutin, vesper* och *completorium* enl. *Evang. Tidegård*. Därigenom har alltså till sist den av *Adell* och *Peters* efter många års tröget arbete framdragna och överarbetade *Evang. Tidegården* blivit sanktionerad och anbefalld till bruk. En annan nyhet i Hand-

boken är en meddelad anvisning på *introitus- och gradualpsalmer* för hela kyrkoårets sön- och helgdagar.

Under året ha hållits många *kyrkomusikaliska kurser* dels för organister, dels för präster och organister gemensamt, och vid alla har koralstången både behandlats i föredrag, diskussion och övats.

Den 1—4 aug. hölls i *Uppsala* en kurs för präster och organister med W. Ahlén och Ingvar Sahlin som ledare. Samtidigt hölls en av Strängnäs stifts organistförening anordnad kurs i *Mariefred* med 58 deltagare från när och fjärran. Vid denna var musikkdirektör Forssman ledare av övningarna i liturgisk sång. I likhet med föregående år hölls i *Alnö* den 9—14 aug. en talrikt besökt kurs anordnad av Diakonistyrelsen, Härnösands Kyrkosångsförbund, Medelpads A.S.P. och Organistförening. Föredrag om kyrkopsalmerna hölls av kontraktsprosten G. E. Mellberg. Rikligt förekom övningar i koralstång och högmässans liturgiska sång samt Tidegården. Förmiddags- och eftermiddagsövningarna inleddes med Tidebön och varje dag avslutades med musikandakt och Completorium i Alnö kyrka.

Den 26—29 juli pågick en kurs i *Arvika*, varvid bl. a. förekom övning i liturgisk sång och varje dag avslutades med liturgisk aftonbön. En kurs hölls i *Skellefteå* den 15—20 aug. med pastor Sahlin och musikkdirektörerna Carlman och Lundmark som ledare.

Linköpings stifts K.S.V. anordnade den 16—17 okt. i *Linköping* en kurs med L. Fridén som ledare och lärare i liturgisk sång. Komminister Gustafsson från Motala höll vid söndagens musikgudstjänst föredrag om den svenska psalmboken som andaktsbok. Där har också varje månad pågått s. k. Instruktionsdagar, varvid koralstång och liturgisk sång övats under sakkunnig ledning. För övrigt har inom stiftet planmässigt hållits koralaftnar. — K.S.V. i Växjö stift hade en kurs i *Borgholm* den 5—7 juli.

Kyrkosångsdagar hava hållits av Ärkestiftets K.S.V. i *Harmånger* den 20—21 april med H. Weman och Ingvar Sahlin som ledare, och av Kyrkosångsförbundet den 5 maj i *Enköping*. Prof. G. Lindberg höll där föredrag om liturg. principer i historisk belysning. Weman höll orienterande föredrag om de nya koralerna samt ledde koralstången. Prästerna övades i liturg. sång, speciellt gregoriansk sång, och organisterna undervisades i orgelspel.

Skara stifts K.S.V. firade 50-årsjubileum med en Kyrkosångsdag i *Skara* den 12 okt. Den började med högmässa i domkyrkan, varvid biskop Ljunggren predikade och K.S.V.-kören sjöng *Te Deum*. Å församlingshemmet höll biskop Aulén föredrag om det pågående koralarbetet och gav åhörarna en inblick i den blivande koralboken. Atskilliga nya koraler sjöngos under biskopens ledning. Dagen avslutades i domkyrkan med Mikaelidagens completorium. Utförliga referat av 50-årsjubileet finnas införda i *Tidskriftens* och Kyrkosångsförbundets sista häften.

Hallands Kyrkosångsförbund hade en *sångledarekurs* för orga-

nister och folkskollärare i *Veinge* den 20—22 juni med R. Blennow som ledare i koralsång och liturg. sång.

En *koraldag* hölls i *Uppsala* den 14/2 av Kyrkosångens Vänner. Den var avsedd att hjälpa präster och organister att ute i sina församlingar anordna koralaftnar för att på så sätt underlätta införandet av den nya psalmboken i gudstjänstlivet. Anslutningen var mycket stor. Pastor A. Werner höll föredrag om den nya psalmboken. Musikdirektör Weman talade om det pågående koralarbetet och komm. Ingvar Sahlin höll föredrag om En levande församlingssång.

En *Präst-organist- och kyrkorådsdag* hölls i *Örebro* den 11 sept., anordnad av Nerike-kretsen av A.S.P. och S.A.O.K. för överläggning om gemensamma och för kyrkan viktiga frågor, däribland koralsången.

K.S.V. i Lunds stift hade den 19 april i *Lund* en *dansk Koraldag*, som inleddes med ett föredrag av kantor Runbäck om koralfrågan, varefter följde diskussion. Magister Finn Viderø, Köpenhamn, höll därefter föredrag om dansk psalmsång från reformationen till våra dagar. Han yttrade därvid, att för Danmarks kyrkomusiker är nu blott en väg att gå, nämligen att vända tillbaka till den gamla äkta kyrkosången, från den skall det nya växa fram. Vid en konsert i Klosterkyrkan framförde Köpenhamns motettkör prov på dansk kyrkomusik av i dag, liturgisk sång, nya koraler, koralförspele och motetter.

K.S.V:s femte Koralvecka hölls i *Båstad* den 7—13 juni. Enligt inbjudningsprogrammet skulle varje dag börjas och avslutas med Tidegård, föredrag och predikningar hållas samt övningar ske i i koralsång. Deltagarantalet var begränsat till 50. Kostnaden för logi beräknades till kr. 5:75 per dygn..

Vid *Kyrkodagar* i *Landskrona* den 28—29 november hölls föredrag om Den heliga skrift bl. a. av d:r Rosendahl och prof. Odeberg. Flera högmässor och tideböner förekommo.

Vid 2. *allm. Sv. Kyrkomusikerfesten* i *Helsingfors* hölls flera gudstjänster, några med rik liturgisk utsmyckning.

Enligt referat i Kyrkomusikernas Tidning började Sveriges allm. Organist- och Kantorsförenings ombudsmöte i *Stockholm* den 9—10 aug. med en gudstjänst i *Engelbrektskyrkan*, varvid förekom riklig liturg. sång och församlingen sjöng *Te Deum*.

Strängnäs stifts Kyrkosångsförbund — Kyrkosångens Vänner har en mindre blandad kör, en propagandakör, som under komminister G. Grefbergs ledning har arbetat särskilt för psalmsången och den liturgiska sången i övrigt.

Vid de många musikgudstjänster, som refererats i Ksf. har avslutning skett med altartjänst, liturgisk aftonbön och koralsång, i många fall med vesper och completorium enl. Evang. Tidegård. Det är många namn för ungefär samma sak. I ordet vesper inlägges ofta en mängd ting, t. ex. körsång och solosång, fiolmusik och orgelmusik samt predikan. Men det är fel, att kalla allt detta

vesper, ty vesper är av ålder en bönestund. Liturgisk altartjänst är också ett oegentligt uttryck, ty en altartjänst är alltid liturgisk.

I Ksf. n:r 5 finns en fråga: *Vilka önskemål har ni beträffande våra kyrkomusikaliska kurser?* Åtskilliga svar hava inkommit. Kapten Dalborg vill ha *arbetskurser*, inte endast för ledarna utan framförallt för eleverna, där man bl. a. kunde träna in liturgisk sång och koralsång. Det teoretiska bör vara instuderat före kursen. Kantor Andersson, Harplinge, önskar att kurserna omfatta minst 4—5 dagar och förläggas till landsbygden, att de *årligen återkomma* och att kurserna hållas gemensamma för präster och organister till uppväckande av ömsesidig förståelse och kamratlighet. Kantor Hallinder anser, att vi måste konsolidera organisationerna och sluta upp att plöttra bort anslagen på två- och tre-dagarskurser. *Minst tre veckor* bör en fortbildningskurs omfatta. Musikdirektör Nordenström framhåller, att sångundervisningen måste för att bli effektiv få ett grundmurat *förarbete i folkskolan*, och att ett samarbete sker mellan folkskolan och de högre skolorna.

Behovet av bättre utbildning och fortbildningskurser i kyrkomusik för präster och organister har länge varit insett inom kyrkosångskretsar, och dessa ha gjort vad de kunnat för att råda bot på missförhållandena. Nu har omsider *Kyrkomötet* beaktat frågan och beslutat att hos Kungl. Maj:t begära *anslag till liturgiskt-kyrkomusikaliska fortbildningskurser* för präster och kyrkomusiker för att därigenom främja församlingssången och kyrkomusiken inom kyrkan. Vid Skara stifts K.S.V.'s 50-årsjubileum i Skara den 12 okt. beslöt kretsen att ingå till centralkommittén med en motion om att den tager initiativ till upprättandet av ett *kyrkomusikaliskt institut*, avsett dels såsom en central för det kyrkomusikaliska arbetet över huvud, dels såsom anstalt för de blivande prästernas och kyrkomusikernas speciellt kyrkliga utbildning, dels ock slutligen såsom samlingsplats för kyrkomusikaliska kurser och övningar i allmänhet. — Denna motion åtföljes av en motivering, där bl. a. Varnhem föreslås såsom lämplig plats för ett blivande kyrkomusikaliskt institut.

Samma tankar hava framförts i en mycket god uppsats av komm. Ingvar Sahlin i Vår Lösen, häfte nr 8—9.

Bland eleverna vid Musikaliska Akademien har bildats en frivillig *kyrkomusikalisk förening*, som övar speciellt kyrkomusik och ägnar mycken tid åt koralsång och Tidegärdssång. Under juni månad 1938 reste denna kör, inalles 30 medlemmar, omkring i Skara stift och gav icke mindre än 20 musikgudstjänster i olika kyrkor, varvid stiftsadjunkterna medverkade som predikanter.

Erik H. Cederbom.